

Kazachstán

rakousko-uhersští váleční zajatci, čs. legionáři, jaderná střelnice a gulagy

Přednáška překladatele a cestovatele Zdeňka Lyčky

Cílem dvou cest v červnu 2023 a červenci 2025, zorganizovaných 1. místopředsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, velvyslanectvím ČR v Astaně, Spolkem pro zachování odkazu českého odboje a Československou obcí legionářskou, byla rekognoskace a identifikace vojenských hrobů a hřbitovů rakousko-uherských válečných zajatců českého a slovenského původu, kteří byli umístěni v zajateckých táborech na území dnešního Kazachstánu. Naši předkové v dalekém Turkestánu vybudovali zajateckou organizaci, jež intenzivně finančně podporovala čs. odboj. Zajatci českého a slovenského původu odcházeli do legionářského vojska, avšak mnozí v Kazachstánu zemřeli (asi 650 osob), a to v několika vlnách tyfových epidemií, na válečné útrapy či nemoci (na území střední Asie zahynulo během 1. světové války a krátce po jejím skončení asi 12 tis. Čechů a Slováků).

Trasa výpravy v roce 2023

Speciální letadlo Armády ČR přistálo na letišti v Aktau v Mangystauské oblasti. Účastníci se přesunuli autobusem do města Fort Ševčenko, kde u pomníku uctili památku válečných zajatců. Následující den odletěli do Kyzylordské oblasti. Ve městě Kazaly navštívili místo původního zajateckého tábora a hřbitov, na němž byl roku 1915 vztyčen kříž na památku zemřelých zajatců. Poslední zastávkou bylo město Šymkent s bývalým zajateckým táborem a hřbitovem, odkud výprava zamířila zpět do ČR.

Trasa výpravy v roce 2025

Letecky do Petropavlu a Ōskemenu, odtud autobusem do Semeje a Kurčatova, kde si delegace prohlédla jadernou střelnici. Odtamtud se účastníci přesunuli autobusem do Pavlodaru, do hlavního města Astany a Karagandy – v jejím okolí existoval táborový systém Karlag, do něhož byli v průběhu 30.–50. let 20. století umisťováni také političtí vězni české a slovenské národnosti počínaje volynskými Čechy, podkarpatskými Rusíny a konče násilně odvečenými občany z území Československa po osvobození v r. 1945. Delegace navštívila muzeum gulagu v Karagandě-Dolince a bývalý tábor „Alžír“ pro manželky vlastizrádců nedaleko Astany.

Během cesty byly dojednány možnosti rekonstrukce stávajících a zřízení nových památníků. Ministerstvo obrany ČR nabídlo kazašské straně pomoc při identifikaci vojáků kazašské národnosti padlých ve 2. světové válce a pohřbených na území dnešní ČR.

Zajímá Vás historie Čs. legií na území bývalého Sovětského svazu a unikátní fotografie z Kazachstánu? Pokud ano, neváhejte a přijďte. Jeden z účastníků výpravy, pravnuke legionáře Zdeněk Lyčka, Vám bude o svých dvou cestách zasvěceně vyprávět. Těšíme se na Vás!

Informace o přednášejícím (zdenalycka@gmail.com, mob. +420 776 750 488):

PhDr. Ing. Zdeněk Lyčka (1958) vystudoval systémové inženýrství na VŠB v Ostravě a moderní filologii se specializací dánština-angličtina na Karlově univerzitě v Praze. Před sametovou revolucí pracoval jako programátor, v r. 1990 nastoupil na MZV. V letech 1991–1996 působil na československém (českém) velvyslanectví v Kodani, v letech 1998–2002 byl ředitelem Českého centra ve Stockholmu a v letech 2008–2013 velvyslancem ČR v Dánsku. Do r. 2016 byl generálním ředitelem Českých center. Překládá severskou a angloamerickou literaturu, publikuje články a píše knihy. V zimě jezdí na běžkách (přešel mj. grónský ledovec), v létě splouvá na mořském kajaku velké evropské řeky (dosud pokořil Labe, Dunaj, Odru, Rhônu, Rýn, Vislu a Seinu). V březnu 2020 přešel jako čs. legionáři 100 let před ním zamrzlý Bajkal, v r. 2021 se vypravil po stopách čs. legionářů a zajateckých táborů do Uzbekistánu, v následujícím roce do Kyrgyzstánu, v r. 2023 do jihozápadního Kazachstánu, v následujícím roce do Tádžikistánu a v r. 2025 do severovýchodního Kazachstánu.

KRÁTKÁ ANOTACE:

Skupina českých nadšenců zabývajících se historií Čs. legií absolvovala v červnu 2023 a červenci 2025 dvě vzpomínkové cesty do Kazachstánu, které navázaly na obdobné výpravy v r. 2020 na Sibiř (při níž účastníci – stejně jako čs. legionáři před 100 lety – přešli zamrzlé jezero Bajkal), v r. 2021 do Uzbekistánu, v r. 2022 do Kyrgyzstánu a v r. 2024 do Tádžikistánu. Během cesty byly dojednány možnosti rekonstrukce stávajících a zřízení nových památníků. Jeden z účastníků cesty – Zdeněk Lyčka – se s Vámi podělí o svoji středoasijskou zkušenost.